

Свірщук І.О.

студентка

Навчально-науковий інститут педагогіки,

Сорочинська О.А.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри дошкільної освіти

та педагогічних інновацій

Танська В.В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

та педагогічних інновацій

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТЕХНОЛОГІЄЮ КВЕСТ

За Базовим компонентом дошкільної освіти до кінця дошкульного періоду у дитини мають бути сформовані елементи екологічного світорозуміння, екологічної вихованості, позитивне емоційно-ціннісне ставлення до природи [1, с. 14]. Старший дошкільний вік – сенситивний період, під час якого закладаються основи моральної свідомості, екологічної культури, ставлення особистості до світу природи, які є основою природознавчої компетентності дітей. Природознавча компетентність – це поняття, що пов’язане з такими категоріями, як: екологічна свідомість, екологічне мисленням та екологічні цінності. Екологічна компетентність, крім системи екологічних знань, умінь і навичок, включає також ще сформованість особистісних цінностей, установок. Природознавча компетентність має діяльнісний характер і передбачає здатність мобілізувати знання, ставлення дитини, здатність реалізувати їх у конкретній

екологічній ситуації [2, с. 7].

Основними показниками природознавчої компетентності є розуміння дошкільниками сучасних екологічних проблем, володіння системою знань про навколишнє середовище, а також усвідомлення відповідальності за збереження природи, активна природоохоронна діяльність, розвинене почуття любові до природи, вміння бачити красу, милуватися і насолоджуватися нею [3, с. 111].

Тому, провідними завданнями педагогів у контексті проблеми, є пошук ефективних форм та методів, які б могли зацікавити дошкільника, спрямувати його на роботу, на формування певної системи знань та природознавчого світогляду. До таких засобів належить технологія квест, за допомогою якої діти у цікавій та ігровій формі дізнаються про різноманітні явища природи, зв'язки між ними, збагачують свій чуттєвий досвід у сприйнятті природи, вчать виконувати дії дослідницько-пошукового характеру.

Актуальність дослідження. Проблема природознавчої компетентності старшого дошкільника розкрита у роботах вітчизняних та зарубіжних учених: К. Дістенверга, Я. Коменського, Д. Локка, Й. Песталоцці, Ж-Ж. Руссо, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін.

Особливості формування природознавчої компетентності старшого дошкільника вивчали сучасні учені, як: Н. Горопаха, Н. Глухова, Н. Кот, Н. Лисенко, С. Ніколаєва, З. Плохій, Н. Рижова, Н. Яришева та інші.

Мета статті – дослідити ефективність методу квест у формуванні природознавчої компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Дошкільний вік – сприятливий для формування моральних цінностей особистості, ідеалів та норм поведінки під час спілкування з природою. У свою чергу формування природознавчої компетентності дошкільника є цілеспрямованим впливом на духовний розвиток дітей, формуванням у них ціннісних установок, морально-екологічної позиції особистості, вмінь і навичок екологічно обгрунтованої взаємодії з природою і соціумом, а також певної системи знань про природне довкілля.

Однією з інноваційних технологій формування природознавчої

компетентності дітей дошкільного віку є квест. Під *природознавчим квестом* розуміють логічне завдання цікавого пошукового характеру, основними умовами якого є пошук та відгадування екологічних маршрутів, орієнтування на місцевості, побудова оптимальних маршрутів переміщення, пошук оригінальних рішень завдань природознавчого змісту.

Квест-технології здатні розвивати пізнавальні процеси дошкільників: мислення, мовлення, увагу, уяву. Участь дошкільника у квесті підвищує впевненість дитини у своїх силах, сприяє підвищенню самооцінки, усуненню психологічних комунікативних бар'єрів між учасниками, формує навички роботи у команді та ін. У процесі квесту діти вчаться шукати шлях виходу з певної ситуації, обдумують її, мислять логічно, вчаться встановлювати зв'язки між об'єктами та явищами природи.

Така робота передбачає участь двох команд, а також певні етапи, розроблені вихователем спільно з дітьми. Квести доцільно проводити, враховуючи вікові та індивідуальні особливості дітей, а також спонукати дітей до вияву творчості у процесі роботи. Зміст роботи під час проведення кожного квесту педагог може коригувати відповідно до інтересів та особливостей дошкільників.

Дослідження рівня природознавчої компетентності старшого дошкільника проводилося на базі Новоград-Волинського дошкільного навчального закладу №14 «Золотий ключик». У ході експериментального дослідження, що проводилося нами у 3 етапи, було виділено структуру, рівні, критерії та показники природознавчої компетентності дошкільника.

На початковому етапі нашого дослідження із застосуванням трьох діагностичних методик, нами було помічено, що показники дітей здебільшого є низькими, спостерігалися показники середнього рівня (*рис. 1*).

Отже, за результатами констатувального етапу експериментального дослідження бачимо, що рівень природознавчої компетентності дошкільників двох груп сягає здебільшого середнього та достатнього показників. У ЕГ низький рівень склав 20%, у КГ – 25%, середній у ЕГ – 40%, у КГ – також 45%,

достатній рівень у ЕГ – 25% КГ – 20%. Високий рівень спостерігається у ЕГ – 15%, КГ – 10%.

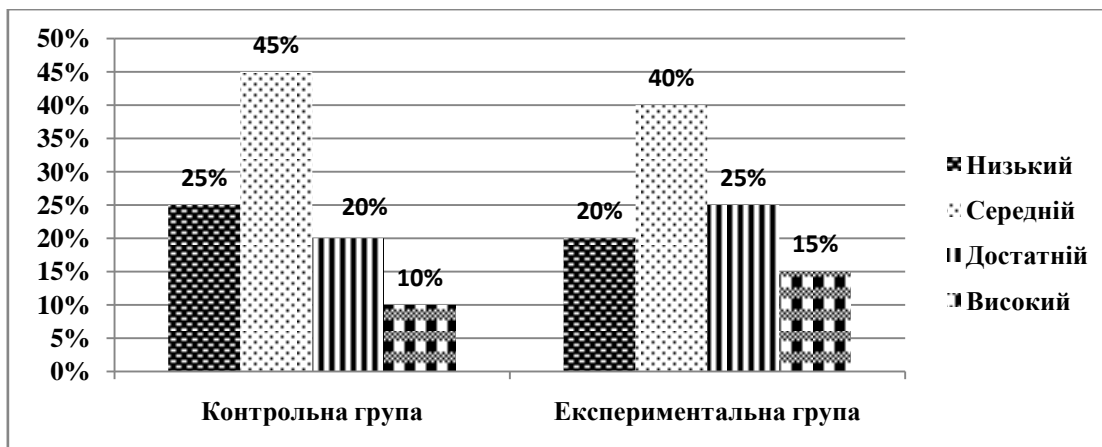

Рис. 1. Рівні сформованості екологічної компетентності старших дошкільників на початковому етапі дослідження

З огляду на отримані результати, на наступному етапі роботи нами була розроблена та запроваджена авторська система із застосування педагогічних умов з використанням технології квест. Наприклад, під час проведення квесту під назвою «Люби, знай та оберігай!» ми застосували такі форми, методи та засоби роботи, як: ігри, загадки, змагання, роботу у групах, практичне завдання (учасники по черзі стрибали через скакалку і на кожному оберті називали рослину; розкладали зображення тварин за групами; складали і розфарбовували малюнок) та ін. Під час проведення квесту під назвою: «Подорож до Матінки-Природи» ми застосували вправу «Розминка», дидактичні ігри: «Птахи зимуючі – перелітні»; «Вклади птаха з частин»; «Хто зайвий?»; «Допоможи птахам знайти своє житла», наочність та ін.

У процесі проведення квесту «Юні екологи» нами були застосовані: гра «Незвичні назви», «Правила поведінки в природі», завдання «Знайди вірну відповідь» та на впізнавання культурних рослин.

Після упровадження технології квест у освітній процес дошкільників із використанням відповідних педагогічних умов, нами було організоване та проведене повторне дослідження з дітьми. На формульованому етапі експерименту показники сформованості природознавчої компетентності дошкільників були такими (рис. 2.). Таким чином, аналіз результатів

формувального експерименту свідчить про зростання показників у ЕГ низький рівень – 5%, середній – 15%, достатній і високий – по 40%. Тоді як у КГ рівень природознавчої компетентності зріс несуттєво: низький рівень - 15%, середній – 25%, достатній – 30% і високий 20%.

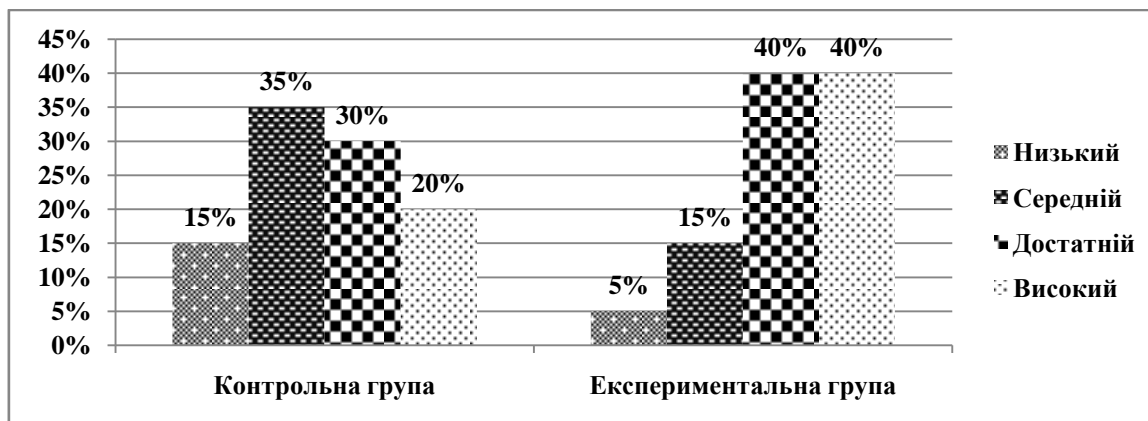

Рис. 2. Рівні сформованості природознавчої компетентності старших дошкільників на формувальному етапі експерименту

Як бачимо, показники ЕГ, де проводилася розроблена нами авторська система роботи з впровадженням технології квест, стали свідченням її ефективності. У КГ, де робота не проводилася, результати залишилися практично без особливих змін.

Висновки. Квест-технології природознавчого змісту дуже цінні тим, що є захоплюючими та цікавими для дошкільників, повністю відповідають типу наочно-образного мислення дітей. Таким чином, варто говорити про ефективність моделі формування природознавчої компетентності старших дошкільників засобами квест-технологій, які можна поєднувати з традиційними технологіями навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 2012. – № 1. – С. 6-19.
2. Плохій З. Природа як пізнавальна цінність / З. Плохій // Дошкільне виховання. – 2001. – №6. – С.7-9.
3. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою / Н. Ф. Яришева. – К.: Вища школа, 2018. – 255 с.